

STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Særlige vilkår og fritagelse i Folkeskolens Nationale Færdighedstest

Her er samlet information om aflæggelse af test på særlige vilkår og fritagelse.

Særlige vilkår ved test

Særlige vilkår er tiltag, som skolens leder skal tilbyde til elever med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser, tilsvarende vanskeligheder samt til tosprogede elever med utilstrækkelige danskundskaber, når det er nødvendigt for at stille eleven lige med de øvrige elever ved testen.

Særlige vilkår tilbydes på baggrund af en konkret og individuel vurdering. Det er en forudsætning for særlige vilkår, at formålet med testen og dens faglige niveau fastholdes.

Elever kan ikke tildeles særlige vilkår ved test som følge af faglige vanskeligheder, der ikke er begrundet i funktionsnedsættelser, tilsvarende vanskeligheder eller utilstrækkelige danskundskaber hos tosprogede elever.

Elever med funktionsnedsættelser

Funktionsnedsættelser, der kan medføre test på særlige vilkår omfatter eksempelvis ADHD, autismespektrumforstyrrelse (ASF), udviklingshæmning, cerebral parese, ordblindhed, synshandicap eller hørehandicap.

Elever med tilsvarende vanskeligheder

Tilsvarende vanskeligheder er vanskeligheder, der kan sidestilles med en funktionsnedsættelse, og som medfører et behov for kompensation i undervisningen eller i den konkrete testsituation. Det kan fx være elever med akutte, midlertidige skader.

Tosprogede elever med utilstrækkelige danskundskaber

Ved tosprogede elever forstås elever, der har et andet modersmål end dansk og som først ved kontakt med det omgivende samfund, eventuelt gennem skolens undervisning, lærer dansk. Tildeling af særlige vilkår gælder i tilfælde, hvor kompensation for elevens utilstrækkelige danskundskaber ved testen er nødvendigt for at ligestille eleven med andre elever. At være tosproget begrundes dermed ikke i sig selv aflæggelse af test på særlige vilkår.

Hvad kan en særlig tilrettelæggelse af test være?

Hensigten med test på særlige vilkår er, at eleven kompenseres for sine vanskeligheder med henblik på at ligestille eleven med øvrige elever i testsituationen. De særlige vilkår må ikke ændre på formålet med testen.

Tilrettelæggelse af test på særlige vilkår kan for eksempel være:

- Anvendelse af en praktisk hjælper eller støtteperson
- Særlig skærm, tastatur, stol eller indretning af rummet
- Brug af digitale hjælpemidler, fx oplæsningsprogram eller lignende
- Tildeling af ekstra tid

Listen er ikke udtømmende. Det er muligt at tilbyde andre særlige vilkår end ovenstående.

Ordblindhed og test på særlige vilkår

Elever med en konstateret funktionsnedsættelse i form af ordblindhed tilbydes særlige vilkår ved Folkeskolens Nationale Færdighedstest, hvis det er nødvendigt for at ligestille eleven med de øvrige elever i testen.

Ordblindhed som konstateret funktionsnedsættelse

Som ordblinde forstås elever, der er testet 'ordblind' (svarende til rød kategori) med *Ordblindetesten* (Undervisningsministeriets nationale ordblindetest) eller en tilsvarende standardiseret ordblindetest. At være testet 'usikker fonologisk kodning' (svarende til gul kategori) med *Ordblindetesten* betragtes ikke som en funktionsnedsættelse i form af ordblindhed, og eleven må ikke på basis heraf tilbydes test på særlige vilkår. Da *Risikotest for ordblindhed* i børnehaveklasse eller 1. klasse alene afdækker risiko for at udvikle ordblindhed, vil elever testet svarende til rød kategori med risikotesten ikke på basis heraf kunne tilbydes test på særlige vilkår.

En elev i 2. klasse eller starten af 3. klasse er ikke endnu testet for ordblindhed. Eleven har derfor ikke en konstateret funktionsnedsættelse i form af ordblindhed, som eleven kan tilbydes særlige vilkår for ved testene.

Folkeskolens Nationale Færdighedstest i læsning kan, sammen med de øvrige test- og evalueringsredskaber, som skolen anvender til løbende evaluering, bidrage til at afdække elevernes læsefærdigheder, herunder til at identificere elever i 2. og 3. klasse, der har særlige undervisningsmæssige behov i forhold til læsning. Det gælder både deltest i afkodning og deltest i tekstforståelse.

Folkeskolens Nationale Færdighedstest i tal, regnestrategier og algebra i 2. og 4. klasse har indbygget oplæsning til rådighed i testsystemet. Alle elever har i disse test derfor mulighed for at få oplæst opgaveformuleringer direkte af testsystemet. Hensynet er at sikre, at afdækningen af elevernes matematiske færdigheder ikke påvirkes af elevernes læsefærdigheder.

En elev i 4., 6., 7., eller 8. klasse, som har fået konstateret en funktionsnedsættelse i form af ordblindhed (svarende til rød kategori i *Ordblindetesten*) tildeles særlige vilkår, når det er

nødvendigt for at stille eleven lige med de øvrige elever ved testen. Kompensation for ordblindhed kan eksempelvis være brug af oplæsningsfunktion eller forlænget tid.

Ordblindhed og deltesten i afkodning

Deltesten i afkodning afdækker elevens præcision og hastighed i afkodning. Udvikling af både præcision og hastighed er afgørende for udvikling af effektive læsefærdigheder.

Brug af oplæsningsfunktion i deltesten i afkodning vil ikke være fagligt hensigtsmæssigt, da oplæsningsprogrammet vil oplæse det/de korrekte svar på opgaven for eleven. Elevens præcision i afkodning (dvs. evne til at vælge det/de korrekte ord på basis af afkodning af ord) vil dermed ikke blive målt.

Brug af forlænget tid i deltesten i afkodning vil ikke være fagligt hensigtsmæssigt, da formålet også er at måle, hvor hurtigt eleven kan afkode inden for en fast testtid. Forlænget tid vil betyde, at testresultatet ikke giver et reelt indblik i elevens hastighed i afkodning.

Skoler anbefales derfor at tage stilling til, om en elev i 4., 6. eller 8. klasse, som har fået konstateret ordblindhed, enten:

- aflægger deltesten i afkodning på almindelige vilkår, hvis dette vurderes at kunne bidrage med relevant viden om elevens afkodningsfærdigheder
- fritages fra deltesten i afkodning, hvis vurderingen er, at aflæggelse af deltesten i afkodning ikke kan bidrage med relevant viden om elevens afkodningsfærdigheder.

Fritagelse for test

Skolens leder kan i særlige tilfælde beslutte at fritage en elev fra en test. Det er en forudsætning for fritagelsen, at skolelederen vurderer, at eleven på grund af betydelig funktionsnedsættelse eller utilstrækkelige danskundskaber ikke vil kunne gennemføre testen med et resultat, der kan bidrage til kvalificering af den løbende evaluering.

Skolens leder skal fastlægge, hvilke andre metoder til evaluering af eleven, der skal træde i stedet for den test, eleven er fritaget. Det sker i samråd med forældre og så vidt muligt eleven.

Ny mulighed for aflæggelse af test på andet klassetrin

En elev, der er fritaget for en test, kan aflægge en test på et andet klassetrin i stedet. Det betyder, at en elev, der fx fritages fra testen i 7. klasse i stedet vil kunne aflægge fx testen målrettet 6. klasse.

Det er skolens leder, der træffer afgørelse om elevens aflæggelse af test på et andet klassetrin. Det sker som led i fastlæggelsen af andre metoder til evaluering af eleven og i samråd med forældre og så vidt muligt eleven.

Det er en forudsætning, at eleven skolens leder vurderer, at aflæggelse af testen på et andet klassetrin kan bidrage til kvalificering af den løbende evaluering af eleven.

Procedurer for særlige vilkår, fritagelser m.v.

Det er skolens leder, der træffer afgørelse om særlige vilkår, fritagelse og test på andet klassetrin for elever, der er fritaget.

Der er tale om en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Der gælder således de dokumentationskrav m.v., som i øvrigt følger af forvaltningsloven i forbindelse med en afgørelse.

Afgørelsen træffes på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering (PPV) og efter samråd med eleven og elevens forældre. Inddragelsen af pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR) kan undlades, hvis skolens leder vurderer, at inddragelsen ikke er nødvendig, og hvis elevens forældre er enige heri. Vurderingen fra PPR kan eksempelvis undlades, hvis elevens funktionsnedsættelse i forvejen er velbeskrevet. Forældre kan til enhver tid anmode om, at PPR bliver inddraget.

Bekendtgørelse og regler

Regler om særlige vilkår, fritagelse og test på andet klassetrin er fastsat i bekendtgørelse om obligatoriske test i folkeskolen (Folkeskolens Nationale Færdighedstest).

Reglerne fremgår i:

- §§ 10-11: Særlige vilkår
- §§ 12-14: Fritagelse
- § 15: Test på andet klassetrin for fritagne elever